

Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija

Asmens duomenų apsaugos reikalavimai pagal Šengeno konvenciją

Informacija apie asmenų teisę į privatų gyvenimą išsiliejant į Šengeno erdvę

Vilnius
2006

Šengeno erdvė

Tai vidinių sienų neturinti valstybių teritorija, pavadinta Šengeno miesto Liuksemburge vardu, kuriame buvo pasirašytas Šengeno susitarimas.

Planuojama, kad Lietuva Šengeno erdvės nare taps 2007 m., po 2006 m. įvyksiančių Šengeno vertinimų bei įdiegus antros kartos Šengeno informacinę sistemą SIS II.

Šengeno susitarimas

1985 m. birželio 14 d. penkios valstybės narės: Belgija, Nyderlandai, Liuksemburgas, Vokietija ir Prancūzija, pasirašė *Šengeno susitarimą dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo* (Šengeno susitarimas), kurio tikslas – panaikinti asmenų, valstybių narių piliečių, kertančių bendras sienas, kontrolę ir palengvinti transporto ir prekių judėjimą.

Po kelių metų kitos valstybės narės, išskyrus Jungtinę Karalystę ir Airiją, prisijungė prie Šengeno susitarimo. Dvi valstybės – Norvegija ir Islandija, kurios nėra valstybės narės, taip pat prisijungė prie Šengeno susitarimo.

Šengeno konvencija

1990 m. birželio 19 d. pasirašyta *Konvencija dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo 1985 m. birželio 14 d., sudaryto tarp Beneliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos vyriausybių, dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo* (Konvencija dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo), kuri yra Šengeno informacinės sistemos įkūrimo pagrindas ir palengvina laisvo judėjimo principo įgyvendinimą, įkuriant Šengeno erdvę.

Duomenų apsaugos priežiūros sistema pagal Šengeno konvencijos reikalavimus

Šengeno jungtinė priežiūros institucija (Šengeno JPI) yra institucija, įkurta pagal Konvencijos dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo 115 str. Šengeno JPI yra atsakinga už Šengeno informacinės sistemos, bendros policijos informacinės sistemos, techninio aptarnavimo tarnybos priežiūrą.

Šengeno JPI sudaro po du kiekvienos Šengeno susitarimo Susitariančiosios Šalies nacionalinės priežiūros institucijos atstovus. Pagal savo sudėtį ir suteiktus įgaliojimus, Šengeno JPI yra nepriklausoma institucija.

Šiuo metu Šengeno JPI sudaro visų Šengeno susitarimo Susitariančiųjų Šalių atstovai (Austrijos, Belgijos, Danijos, Suomijos, Prancūzijos, Vokietijos, Graikijos, Islandijos, Italijos, Liuksemburgo, Nyderlandų, Norvegijos, Portugalijos, Ispanijos, Švedijos) bei Jungtinės Karalystės ir Airijos atstovai stebėtojų teisėmis.

Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos atstovai, kaip ir kitų naujųjų Europos Sąjungos valstybių narių atstovai, nuo 2003 m. liepos mėn. Šengeno JPI dalyvauja stebėtojų teisėmis.

Šengeno JPI taip pat nagrinėja taikymo ar aiškinimo sunkumus, galinčius atsirasti dėl Šengeno informacinės sistemos veikimo, tiria problemas, kylančias Susitariančiųjų Šalių nacionalinėms priežiūros institucijoms atliekant nepriklausomą priežiūrą arba naudojantis teise priesti prie sistemos, ir rengia suderintus pasiūlymus, kaip bendrai spręsti esamas problemas.

Šengeno JPI interneto svetainės adresas: <http://www.schengen-jsa.dataprotection.org/>.

Šengeno informacinė sistema (SIS)

Šengeno informacinė sistema (SIS) buvo sukurta Šengeno erdvės valstybių bendrų sienų kontrolės panaikinimui suderinti. SIS paskirtis – pagal Konvenciją dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo valstybių narių teritorijose palaikyti viešąją tvarką ir visuomenės saugumą, įskaitant nacionalinį saugumą, ir, naudojant šia sistema perduodamą informaciją, tose teritorijose taikyti šios Konvencijos nuostatas dėl asmenų judėjimo.

Valstybės narės teikia informaciją per savo nacionalinę sekciją (NSIS), kuri yra sujungta su centrine duomenų sekcija (CSIS). Ši bendra sistema sukuria ryšį tarp visų valstybių narių ir suteikia galutiniam vartotojams

(policijos departamentai, ambasados ir konsulatai, migracijos įstaigos, kt.) realiu laiku priėjimą prie informacijos, reikalingos jų tiesioginėms funkcijoms vykdyti.

Kokie asmens duomenys ir kokiais tikslais gali būti saugomi SIS?

Pagal Konvencijos dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo 94 str. SIS saugo tik tas duomenų kategorijas, kurias pateikė Susitariančiosios Šalys. Minėtos kategorijos yra susijusios su asmenimis, daiktais ir transporto priemonėmis.

SIS gali būti saugomi tokie duomenys apie asmenis:

- a) pavardė ir vardas, visos pravardės (jei galima, įrašomos atskirai);
- b) visi išskirtiniai objektyvūs nekintami fiziniai požymiai;
- c) pirmoji antrojo vardo raidė;
- d) gimimo data ir vieta;
- e) lytis;
- f) pilietybė;
- g) ar atitinkami asmenys turi su savimi ginklą;
- h) ar atitinkami asmenys yra smurtingi;
- i) įspėjimo priežastis;
- j) kokių veiksmų reikia imtis.

Neleidžiama pranešti kitų duomenų, visų pirma tų, kurie yra išvardyti 1981 m. sausio 28 d. Europos Tarybos konvencijos dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu 6 str. (ypatingi asmens duomenys: duomenys apie rasinę kilmę, politines pažiūras ir religinius bei kitus įsitikinimus ir asmens duomenys apie sveikatą bei intymų gyvenimą).

Pagal Konvencijos dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo 95–99 str. SIS gali būti įvedami perspėjimai apie asmenis dėl šių priežasčių:

- areštas ekstradicijos tikslu (95 str.);
- perspėjimas dėl užsieniečių, kuriems pagal duotą perspėjimą draudžiama įvažiuoti (96str.);

- perspėjimas dėl dingusių asmenų, dingusių nepilnamečių asmenų arba asmenų, kurie kompetentingos institucijos sprendimu, turi būti sulaukyti (97 str.);
- perspėjimas dėl liudytojų, asmenų, teisminių institucijų šaukiamų atvykti baudžiamojon bylon, kad duotų paaiškinimus dėl veikų, už kurias jie yra persekiojami, arba dėl asmenų, kuriems turi būti įteiktas baudžiamasis teismo nuosprendis ar šaukimas atvykti, kad atliktų laisvės atėmimo bausmę (98 str.);
- perspėjimas apie asmenis arba transporto priemones, kad jie būtų atsargiai sekami arba kad būtų atlikti konkretūs tikrinimai, siekiant persekioti už nusikalstamas veikas arba neleisti kilti grėsmei visuomenės saugumui (99 str.).

Asmenų, kurių duomenys saugomi SIS, teisės

Konvencija dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo nustato, kad asmenys turi teisę:

- prieiti prie savo asmens duomenų, įtrauktų į SIS (109 str.);
- reikalauti, kad tikrai netikslūs duomenys apie jį būtų ištaisyti arba neteisėtai apie jį sukaupti duomenys būtų ištrinti (110 str.);
- kiekvienos Susitariančiosios Šalies teritorijoje gali kreiptis į teismus arba į pagal nacionalinius teisės aktus kompetentingą instituciją, kad informacija būtų ištaisyta, ištrinta arba kad gautų informaciją arba žalos atlyginimą dėl perspėjimo, kuris buvo duotas dėl jo (111 str.);
- priežiūros institucijas prašyti patikrinti į SIS apie juos įtrauktus duomenis ir tokių duomenų naudojimą (114 str.).

Teikti informaciją asmeniui apie jo paties asmens duomenis atsisakoma, jei tai būtina su perspėjimu susijusiai teisėtai užduočiai atlikti arba siekiant apginti trečiųjų asmenų teises ir laisves. Visais atvejais teikti

informaciją atsisakoma perspėjimo dėl apdairaus sekimo galiojimo laikotarpiu.

Kur reikia kreiptis dėl teisės į duomenų apsaugą?

Tam, kad įgyvendintų savo teises, asmuo gali kreiptis arba tiesiai į atsakingą instituciją, tvarkančią jo duomenis (pvz. policijos įstaigos), arba į nacionalinę priežiūros instituciją – Valstybinę duomenų apsaugos inspekciją.

Nacionalinė priežiūros institucija

Nacionalinės priežiūros institucijos paskirtis – pagal nacionalinius teisės aktus nepriklausomai kontroliuoti SIS nacionalinės sekcijos duomenų bylas ir tikrinti, ar tvarkant ir naudojant į SIS įtrauktus duomenis nėra pažeidžiamos asmens teisės.

Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija paskirta atsakinga už nepriklausomą asmens duomenų tvarkymo teisėtumo nacionalinėje SIS patikrinimo atlikimą. Viena iš Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos funkcijų – vykdyti nacionalinės SIS asmens duomenų tvarkymo teisėtumo kontrolę.

Norėdami gauti daugiau informacijos, kreipkitės į mus:

Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija

Gedimino pr. 27/2
LT-01104 Vilnius
Lietuva

Tel. + 370 5 279 1445
Faks. + 370 5 261 9494

<http://www.ada.lt>
ada@ada.lt